

AR KURIANTIS MEDIKAS GALI BŪTI IR GERAS SPECIALISTAS?

Regina Vaišvilienė

Lietuvos medicinos biblioteka

*Esu iš nuodėmės ir kraujo,
Iš ryturio ir iš giesmės.
Iš tų žolių, kurias šienauja,
Iš prarajų, iš pilnaties.
Iš motinos atsidusimo,
Iš dilgėlių laukinio šokio.
Išrėkdam mane užkimo.
Jei galite – mylėkit tokių.*
Laima Bloznelytė (Esu, 2009)

Raktažodžiai: medikų kūryba, rašymas, poezija, Lietuvos medicinos biblioteka.

Straipsnio tikslas – pristatyti medikų literatūrinę kūrybą, priežastis, skatinančias medikus kurti, požiūrius į skirtingų veiklos sričių – medicinos ir literatūrinio darbo – derinimo galimybę.

Metodas - aprašomasis, vadovaujamas kultūrologiniu požiūriu.

Publikacijoje pristatoma Lietuvos kuriančių medikų pozicija kūrybos atžvilgiu. Kas kiekvienam rašančiam medikui yra kūryba? Remiantis literatūra, bandoma atsakyti į klausimą, ar kuriantis medikas gali būti ir geras gydytojas. Pastebėta, kad visame pasaulyje pateikiamos panašios pagrindinės priežastys, kodėl medikai linkę rašyti. Pristatomas Lietuvos medicinos bibliotekos vaidmuo išsaugant ir skleidžiant medikų kūrybą medikų bendruomenėje bei visuomenėje. Keliamas klausimas, kodėl medikai yra viena kūrybingiausių profesinių grupių. Pristatoma keletas gydytojų-rašytojų, kurie gyveno ir kūrė ne Lietuvoje ir dėl šios priežasties gali būti mažai ar visai nežinoma jų kūryba visuomenėje. Atkreipiamas dėmesys, jog medikų kūryba nesulaukia reikiamo dėmesio iš kultūrologų bei literatūros kritikų, apžvalgininkų.

Medicinos ir poezijos vienovė: mitas ar realybė?

Ar kuriantis medikas gali būti geras specialistas - klausimas iš laiko nutrintų pageltusių žurnalo *Medicina* puslapių. Labai seniai į akis krito straipsnio pavadinimas *Poezija ir medicina*, bet turėjo praeiti daug metų, kol aplinkybės privertė sugrįžti prie šio straipsnio turinio, išspausdinto 1932 m. gydytojo Iljos Skliutausko.

Ilja Skliutauskas rašė: „Šis pranešimas yra etiudas apie poeziją ir mediciną, kilęs mano mintyse galvojant apie Arthur'o Schnitzlerio mirtį ir skiriamas jam paminėti. Aš čia nenagrinėsiu jojo literatūrinių kūrinių, nes tat nėra gydytojo dalykas; aš tenoriu tik pabrėžti, kad Arthur Schnitzler buvo ne tik poetas ir dramaturgas, bet ir iki gyvo kaulo gydytojas“. Be minėto Arthuro Schnitzlerio, autorius pamini daug žinomų medikų, tame tarpe ir lietuvių gydytojus (J. Basanavičių, V. Kudirką, V. Pietarį), kurie buvo geri ne tik savo srities specialistai, bet ir gabūs rašytojai, bandydami atskleisti priežastis, kodėl jie kuria: „...Natūralistai, gamtos paslapčių tyrinėtojai, gerai supranta, kad jų ieškojimams nėra ir negali būti galo, nes, radus atsakymą į vieną klausimą, tučtuojau neišvengiamai iškyla kitas – „dėl ko“. Jie užsiima mokslu dėl to, kad jie, panašiai, kaip ir poetai, turi pašaukimą, kad juos, kaip ir poetus pagauna įkvėpimas, intuicija, kad mokslininkai, lygiai kaip ir poetai, pergyvena kūrybos laimę. Medicina, kaip natūralistiškas mokslas, su jo išradimų paslaptimis, kaip menas per se, gydymo menas, kuris pagrįstas gabumais, intuicija, įkvėpimu, kaip profesija – gelbėjimas nuo mirties, nuo kančių, tarnavimas nelaimingiesiems, - medicina ankštai susijusi su poezija. Net proziškiausioji iš jos disciplinų, anatomija, mokslas apie formą, yra tiltas, jungiąs mediciną su menu, ir tarp savo grossmeisterių gali nurodyti ne į mažesnius, kaip kad pats Leonardo da Vinci.“ [7]

Ar kuriantys medikai gali būti ir geri specialistai, klausimas suko galvą ne tik I. Skliutauskui ar man. Šį nepasitikėjimą užtinkame ir literatūroje. Atsakymas vienareikšmis. Taip. Galime drąsiai kalbėti apie daugelį kuriančių medikų - puikių savo srities specialistų, kaip: Jokūbas Skliutauskas, Filomena Taunytė, Benjaminas Vasiliauskas, Dalia Ramoškaitė, Leona Korkutienė, mūsų korifėjai: Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Vincas Pietaris, Jeronimas Ralys (savo gyvenimą pašventė paprastų žmonių gydymui ir Odisejos bei Iliados vertimui), kurie Lietuvos

istorijoje paliko gilius pėdsakus ne tik kaip gydytojai, visuomenės veikėjai, bet ir rašytojai-kūrėjai ir daugelis kitų. Neminėsime tu, kurie dirba ir kuria čia ir dabar.

Kodėl medikai rašo?

Apie kuriančius medikus tiek Rytų, tiek Vakarų spaudoje aptinkami panašūs apmąstymai ir vertinimai. Galina F. Onufrijenko klausia, kas sieja Dantę Aligjeri ir Rable, Konan Doilį ir Čechovą, Moema ir Bulgakovą, Frydrichą Šilerį ir daugelį kitų garsių pavardžių? Juos riša tai, kad jie buvo baigę medicinos mokslus ir daugelis buvo praktikuojantys gydytojai ir puikūs literatai: poetai, novelistai, dramaturgai, detektyvų, fantastinių romanų ar istorinių apysakų autoriai. Autorė analizuoja medicinos ir literatūros santykį, medikų-literatų indėlį literatūrai ir atvirkščiai - literatūros medicinai. Atkreipia dėmesį į tai, kad literatūra buvo pradėta naudoti ir kaip gydymo priemonė, kuri žinoma jau XIII a., kai Kairo Al Mansuro ligoninėje dieną naktį buvo skaitomas Koranas, o Vakaruose panašiu metu vienuoliai skaitydavo ligoniams Bibliją. Vėliau atsirado tam tikra skaitymo ligoniams literatūra, kuri apjungė bendram darbui gydytoją ir bibliotekininką. Atsirado ir terminas biblioterapija – gydymas literatūra. [11] Apie kuriančius medikus novelistas, šeimos gydytojas Tony Miksanek rašo: „Trumpai tariant gydytojai rašo dėl tų pačių priežasčių, kaip ir kiti: jie jaučia įkvėpimą ir negali nerašyti, jie turi ką pasakyti, myli žodį ir kalbą, mėgaujasi pačiu rašymo procesu ir rezultatu.“ [4]

Kodėl medikai rašo ir sudaro vieną didžiausią grupę literatūros pasaulyje, būtų galima pateikti literatų, medikų, kultūrologų, gvildenančių kuriančių medikų temą, pastebėjimus.

Pirma - gydytojai geriausiai pažįsta žmogaus kūną ir sielą, fizinę ir psichinę būsenas: žmogus serga, jis sutrikęs, jis pažeidžiamas, jis laukia pagalbos, jis atsiveria. Būdamas su ligoniu, gydytojas pamato šviesiąsias ir tamsiąsias žmogaus savybes.

Antra - gydytojas išgirsta įvairiausių gyvenimiškų istorijų, kurias gali panaudoti kaip kūrybinę medžiagą, perleisdamas per savo fantazijos lauką. Medikai apskritai daug rašo, todėl išsiugdo savybę daug ką pastebėti ir fiksuoti.

Trečia – išsikrauna, išsilieja po kasdienio streso, apsisvalo. Kūrybinis rašymas tampa kaip savigydos priemonė.

Ketvirta – rašymas yra ir tam tikra poilsio forma.

Dažniausiai medikų laisvalaikis pateikiamas taip: aktyvus - tai įvairios sporto šakos, turizmas, kelionės ir kt. bei pasyvus – kolekcionavimas (atvirukų, ženklelių, pašto ženklų, ekslibrisų, knygų bei įvairiausių kitokių dalykų) ir kūryba: piešimas, tapymas, rašymas, muzikavimas. Daugelis medikų mėgsta ir viena ir kita, tačiau rašymas gal išskiriamas kaip labiausiai specifinė forma, nes čia, tikriausiai, prisideda ir prigimtis, kai yra atsakoma: nežinau, kodėl rašau, tiesiog kitaip negaliu.

Lietuvos medicinos biblioteka – rašančių medikų sueigų vieta

Daugiau nei trisdešimt metų dirbant Lietuvos medicinos bibliotekoje, teko susitikti su įvairių sričių medikais specialistais. Be specialiosios literatūros, informacijos paieškų, po truputėlį vystėsi ir supratimas apie medikų darbo specifiką, pomėgius, laisvalaikį po sunkaus alinančio darbo. Klausimas, kodėl medikai iš visų profesijų labiausiai išsiskiria gebėjimu kurti, vis kirba neatsakytas. Gal, kad pati medicina yra KŪRYBA?

Pirmas, labiausiai išliekantis atmintyje, susitikimas su rašančiais medikais, įvyko 1997 m. spalio mėnesį, kai Lietuvos medicinos bibliotekoje buvo surengtas medikų literatų vakaras, skirtas pirmosios lietuviškos knygos Martyno Mažvydo Katekizmo 450 metų jubiliejui paminėti. Kartu su V. Kudirkos medikų literatų klubo vicepirmininku dr. Algimantu Jasulaičiu sumąstėme ir medikų kūrybos parodą surengti. Nuoširdžiai sutrikome, kai pamatėme, jog bibliotekoje Lietuvos medikų kūrybos darbų beveik neturime. Gal, kad biblioteka buvo skirta mokslui ir darbui, niekas ir negalvojo, jog medicinos bibliotekoje šalia mokslo leidinių, vietos turi atsirasti ir kuriančių medikų knygoms? Nebuvo net Vytauto Sirijos Giros, Eduardo Selelionio, Jokūbo Skliutausko knygų. Kita vertus, medikų kūryba ar publikacijos apie rašančius medikus, dažniausiai pasirodydavo žurnaluose ar laikraščiuose. Pirmoji medikų kūrybos rinktinė *Skrenda paukštė baltaplunksnė*, kurią sudarė ir įžangos žodį parašė gydytojas poetas, redaktorius Eduardas Selelionis pasirodė tik 1991-aisiais sunkiais blokados metais. Kreipėmės į kolegas kuriančius medikus, kad atvykdami į

šventę, atsivežtų ir savo kūrybos leidinius. Taip bibliotekoje pradėjome rinkti medikų kūrybos vaisius, skleisti tiek medikų bendruomenės tarpe, tiek visuomenei. Atsirado vietos ir piešiantiems, tapantiems ar kitokiomis priemonėmis bandantiems išreikšti save per kūrybą.

Prabėgus beveik dvidešimčiai metų nuo to įsimintino Pirmosios knygos paminėjimo vakaro, kai bibliotekoje liejosi pačių medikų skaitomos eilės ar trumpi apsakymėliai bei humoreskos, skambėjo dainos jų pačių žodžiais, bibliotekos fondas gerokai pasipildė ir medikų kūrybos leidiniais. Bet to nepakako. Norėjosi aprėpti visoje Lietuvoje kuriančius medikus, padrausinti tuos, kurie slapčia rašė „tik sau“ ir slėpė rašomojo stalo stalčiuje nedrausius literatūrinius mėginimus. 1991 m. buvo įkurta V. Kudirkos vardo medikų literatūros draugija, kuri registruota Lietuvos medicinos bibliotekos adresu Kaštonų g. 7, Vilnius, o draugijos prezidentu tapęs dr. Algimantas Jasulaitis – senas bibliotekos bičiulis, vis užsukdavo vienokiu ar kitokiu reikalu.

2013 m., norėdami paminėti medikų kūrybos puoselėtojo, gydytojo-rašytojo Eduardo Selelionio 85-ąsias gimimo metines, pabandėme suburti tuos žmones, kurie jį pažinojo, kartu važiavo su medikų kūryba po Lietuvą, garsino medikų vardą ir jų išsakytą žodį. Nedaug atsiliepė, kurie galėjo prisiminti pirmuosius renginius, susitikimus ir išvykas po Lietuvos miestus ir miestelius. Šiek tiek pavėlavome, bet ši bei tą nučiuoti pavyko. „Medikų poezijos pavasaris – unikali dvasinė vertybė, skatinanti gėriui ir grožiui“ – rašė medikė menininkė Elena Andrulienė. [1] Ilgametė bibliotekos darbuotoja Gražina Miškinienė Eduardą Selelionį prisiminė, kaip nuostabų organizatorių, renginių ir švenčių šviesiąją sielą. „E. Selelionis buvo apdovanotas ne tik mediko, poeto talentu, bet ir gebėjimu bendrauti, gerbti kito nuomonę. Jis raiškia ir labai taisyklinga tarsena pakerėdavo visus besiklausančius“, – pabrėžė autorė. [2] Deja, tais metais mums taip ir nepasisėkė įvykdyti užsibrėžto tikslo – suburti kuriančius medikus bibliotekoje, bet pasėtas grūdas brinko, kaupėsi atsiminimai, nuotraukos, knygos.

2013 m. kuriantys medikai vėl rinkosi Ariogaloje, kur ir kilo medikų poezijos pavasarių judėjimas. Ta proga buvo išleista antroji medikų kūrybos rinktinė *Sugrįžusi šviesa. Medikų poezijos rinkinys*

(2013), kurioje atspausdinta 26 autorių eilėraščiai su trumpu kiekvieno autoriaus pristatymu. Iliustracijos – gydytojo Vidmanto Mickevičiaus meninės fotografijos. Pirmoji rinktinė (1991) talpino 19 autorių kūrybą, joje spausdintos gydytojos Leonos Korkutienės nuotraukos.

2015 m., atsimindami gydytoją nenuoramą Jokūbą Skliutauską, šviesaus humoro pilną gydytoją Filomeną Taunytę surengėme medikų poezijos šventę „Kad siela pražystų“. Tuo pačiu buvo pagerbtas ir medikų poezijos pavasarių konkursų iniciatorius ir organizatorius bei pirmosios medikų kūrybos rinktinės sudarytojas, poetas Eduardas Selelionionis. Tęsiant pokalbius prie kavos ir arbatos, buvo nuspręsta, kad verta ir kitais metais susitikti Lietuvos medicinos bibliotekoje, pasidalinti kūryba, pasikalbėti, padėti tiems, kurie bando žengti dar tik pirmuosius žingsnius. Medikų kūryba, prisiminimai pradėti talpinti bibliotekos tinklalapyje LMB tau <https://lmbtau.wordpress.com/category/mediku-kuryba/>

Rengiant 2016 –ųjų metų medikų poezijos šventę, autorių buvo paprašyta atsiųsti ne tik savo kūrybos būsimam leidiniui, bet ir parašyti apie save bei atsakyti į klausimą, ką jų gyvenime reiškia kūryba bei atvežti ar kitaip pristatyti pasirodžiusias knygas. Džiugina tai, kad į kvietimą atsiliepė rašantys medikai iš įvairių Lietuvos vietų. Iki susitikimo parengėme leidinį *Tos birželio purpurinės rasos. Medikų kūrybos rinkinys* (2016) ir patalpinome LMB ISSUU portale https://issuu.com/lmbtau/docs/tos_birzelio_purpurines_rasos. Pateikiame keletą pasisakymų, kas medikui yra kūryba. „Žmogus savo prigimtimi – keistas gyvūnas, talpinantis savyje žemišką pragarą ir dievišką dangaus ilgesį, neleidžiantį jam nurimti, nuolatos besiveržiantį į gėrio ir grožio šviesą. Gal todėl šis nenusakomas troškimas ir pagirdo kasdienybės suskaldytą sielą. Aš nežinau, kaip užgimsta daina, kaip užgimsta eilėraštis. Jie paprasčiausiai ateina kaip slėpinys, kurį gali pajaušti net ir sužvarbusia širdimi. Poezija – lyg paparčio žiedas, nežinai, pražydės ar ne, ar suspindės tos birželio purpurinės rasos“ – šiais žodžiais apie kūrybą leidinį pradėjo V. Kudirkos medikų literatūros prezidentas dr. Algimantas Jasulaitis. [10] Panašiai apie kūrybą pasisakė ir kiti renginio dalyviai. „Tai nėra žodžių dėliojimas, kiekvienas eilėraštis turi savo prigimtį. <...> Šalia mano kabineto, už sienos, dirbo socialinis darbuotojas. Buvo diena, kai visi ėjo pašalpus. Jie buvo nepa-

tenkinti, kažką kaltino. Ir parašiau: „Vis atrodo, kad kiti kalti iškeičiant vasarą į žiemą baltą“. Žinoma, čia – metafora. Bet būna, kad einu keliu, gimsta eilės, sustoju ir rašau, kartais ir ant laikraščio skiautės, nors dažniausiai turiu užrašų knygelę. Esu įkvėpimo žmogus. Jei sakyti parašyti kokiai progai – neparašyčiau nė eilutės. Turi būti iš širdies, dėlionių nedėliojau, žodžių nebraukau, o sėdu ir užrašau atėjusias mintis“, – kūrybos paslaptimis dalinosi Eufrozina Jurevičiūtė-Kocienė-El-Khatib medicinos felčerė dirbanti Guostagalyje. [6] „Mano įkvėpimas yra kiekvienas ateinantis žmogus su savo istorija, negalia ar džiaugsmais. Kai išeina pacien-tas, man kyla eilėraštis“ – atsakė Dalia Milukaitė-Buragienė į portalo VImedicina.lt žurnalistės Ilonos Petrovės užduotus klausimus apie kūrybą. [6]

Medikų kūrybos fondas pasipildė naujais vardais bei knygomis iš žinomų ir mažiau girdėtų rašančių medikų rankų.

Nepažįstami, bet nusipelnę

Daug yra žinoma puikių rašytojų, kurių niekas net neįtaria baigus ir medicinos mokslus, kaip Dantė Aligeri, Rable, Konan Doilis, Moemas, Frydrikas Šileris – visi šie žymūs žmonės visiems labiau yra žinomi, kaip tam tikrų kūrinių autoriai, literatūros atstovai. Tačiau yra ir atvirkščiai, žmonės yra žinomi kaip įvairiausių medicinos traktatų autoriai, bet niekas neįtaria, kad jie galėjo kurti poeziją, noveles, apsakymus ar romanus, kaip arabų mokslininkas Avicena, kuris be medicinos traktatų, rašė eilėraščius, rubajatus, gazeles.

Šioje publikacijoje nesigilinsime į pasaulio medikus, rašiusius ar rašančius. Geriau žvilgtelėkime į mūsų lietuvių medikų pasaulį. Kiek yra žinoma medikų kūryba visuomenėje? Vienareikšmiškai galima atsakyti, kad – nelabai. Paklausus, atsakymas tikriausiai būtų toks: J. Basanavičius, V. Kudirka, gal kas prisimintų V. Sirijos Girą? Kitus vardus žino tik siauras artimųjų, pažįstamų ar kolegų ratas. Kokie klausimai iškilo man, kai susidūriau su medikų pasauliu, kultūra bei medikų kūryba. Ką aš žinojau? Nedaug. Ir tas nežinojimas išplaukia iš mūsų pačių, kurie esame šalia piešiančių, tapančių, rašančių eiles ar romanus. Daugelis jų nesigiria savo kolektyve, nerašo sveikinimų adresų su eilėmis jubiliejų proga. Jie

daugiau bendrauja su literatais ar dailininkais, jie neperduoda žinios savo aplinkos žmonėms. Kita grupė – jie rašo ir deda į stalčių. Todėl apie daugelį rašančių sužinome visai atsitiktinai, kai netikėtai į rankas papuola jų pačių ar artimųjų lėšomis išleista poezijos knygelė, fotografijos albumas ar romanas. Dėl šios priežasties būtina rengti kuriančių medikų susitikimus, pristatyti ne tik aktyviai kuriančius, bet ir padrąsinti tuos, kurie gal pirmą kartą išliejo savo jausmus baltame popieriaus lape. Beveik prieš 50 metų Lietuvoje prasidėjęs medikų literatų judėjimas galėtų ir toliau rengti medikų literatų konkursus įtraukiant ir medicinos studentus, o susitikimų vieta galėtų ir toliau būti Lietuvos medicinos biblioteka.

Temą *kuriantys medikai* būtų galima gvildinti įvairiausiais aspektais. Jei paklaustume, ką mes žinome apie gydytojus Julijų Kaupą ar Joną Šalną, Antaną Lipskį ar Aleksą Zotovą, Jeronimą Ralį, Konstanciją Paprockaitę-Šimaitienę ar Emiliją Vitkūnaitę ir daugelį kitų, atsakymas, tikriausiai, būtų – tyla. Gal ir ne? Keltą jų norėtųsi trumpai pristatyti.

Julius Kaupas (1920-1964) – gydytojas psichiatras, rašytojas, eseistas, literatūros kritikas, lankė dailės pamokas, rašė pasakas, kurias labiau priskirtume suaugusiems nei vaikams. Jo pasakų rinktinė *Daktaras Krištukas pragare* (1948), tai lyg odė jo gimtojo Kauno senamiesčiui, tai pirmosios miesto pasakos Lietuvoje.

Jonas Šalna visą gyvenimą domėjosi skulptūra. Ypatinga medžiaga jam buvo medžio išplovos, rastos vandenyno pakrantėse. Eilėraščius rašė, bet nelabai juos vertino ir tik draugų įkalbėtas 1996 m. išleido pirmąjį eilėraščių rinkinį *Nerimus banga*, o 1999 m. – *Amžinybės juosta* su autoriaus skulptūrinių kompozicijų nuotraukomis. „Menas ir poezija yra Absoliučios Dvasios poveikis, kuris remiasi subjektyvaus ir objektyvaus vizijų vaizdo spektru. Jame atsispindi žmogaus vidaus išgyvenimai įforminti realių patyrimų, emocijų. Juose telpa nusivylimų, troškimų, sėkmių ir nesėkmių pasaulis. Visi to gyvenimo atributai įvairina ir praturtina sielą bei įgalina ją tobulėti“ – knygos įžangoje rašė autorius. [9]

Antanas Lipskis, baigęs gydytojo praktiką Čikagos priemiestyje, likusį laiką pašventė tapybai ir rašymui, apie ką visą gyvenimą svajojo. Išleido eilėraščių rinkinius *Kai saulė liepė*

(1989) ir *Rausvo dagio žiedas* (1998), kuri iliustruota autoriaus piešiniais.

Ką mes žinome apie knygos *Moteris su baltu chalatu*, kurią skaito italai, autorę dr. Konstanciją Paprockaitę-Šimaitienę? Konstancija jau gimnazijoje rašė eilėraščius, kurie dingo karo metu. Atvykusi į Jungtines Amerikos Valstijas, pradėjo rašyti dienoraštį, eilėms nebuvo laiko. Ir, jei ne kunigo Stasio Ylos atkreiptas dėmesys į jos išraiškingus pasakojimus apie darbą ir gyvenimą ligoninėse, tai gal tie gydytojos Konstancijos užrašai taip ir būtų likę neatskleisti. Kunigas, būdamas atidus klausytojas, atkreipė dėmesį į gydytojos pasakojimo stilių, raiškia kalbą ir įsimenančias detales, paskatino rašyti ir pateikti į spaudą. 1969 m. pirmieji pasakojimai buvo atspausdinti laikraštyje „*Draugas*“. Jaudinantys, šilti pasakojimai apie gydytojo darbą ligoninėje, istorijų pasakojimo išraiškingumas patraukė mokytojos, jaunimo auklėtojos, vertėjos Fridos Volani Bernardelli dėmesį. Ji keletą pasakojimų išvertė į italų kalbą ir savo lėšomis 1987 m. išleido knygėlę jaunimui pavadinimu „*Una donna in camice bianco*“. Lietuvių kalba knyga *Moteris su baltu chalatu* buvo išleista 1990 m., o 1999 m. išversta į lenkų kalbą. Apie kūrybą knygos pristatyme Varšuvoje, autorė kalbėjo: „... rašyti mėgo jau gimnazijoje ir rašymas suteikia jai dvasinį poilsį, tai tarsi kelionė į greta esančių žmonių sielas, jai atrodo lyg vyktų vaidinimas, kurį ji užrašo. Užrašiusi ji pajuntanti nuostabią būseną: patampa laiminga, lyg atlikus kažką svarbaus. <...> Rašymas esąs jai atokvėpis, pramoga, dvasinis darbas. Savo profesiją labai mėgstanti, nes ji yra įvairi, įdomi, prasminga, bet būtų liūdna, jei neturėtų pomėgio rašyti.“ [5] Doktorė Konstancija yra viena pirmųjų lietuvių gydytojų, kuri gavo interno vietą Amerikos ligoninėje, nes iki Antrojo pasaulinio karo Amerikoje moterys gydytojos nebuvo toleruojamos. Plačiau apie tai sužinosite perskaitę knygą „*Moteris su baltu chalatu*“.

Emilija Vitkūnaitė - felčerė-akušerė, poetė, rašytoja, knygos „*Gryčiutė prie Šventosios*“ autorė, negalinti nerašyti. Ji nė karto nedalyvavo mūsų organizuojamuose renginiuose, bet susitikimas su ja paliko gilų įspūdį. 2016 m. renginio „*Tos birželio purpurinės rastos*“ bruždesys jau ėjo į pabaigą, didžioji dauguma jau buvo išsisiskirstę, likome tik organizatorės, budintys ir valytojos, kai

Eugenija, kuri pasitinka skaitytojus prie pulto, pakvietė mane ir pasakė, kad atvyko viešnia į renginį. Truputėlį pasimečiau, kaip tai į renginį? Už lango gerokai temo, nors pats vidurvasaris. Tiesiog tvenkėsi juodi lietaus debesys. Pakvietėme į vidų, prisėdome ir išsikalbėjome. O nutiko taip, kad kažkas klaidingai pranešė, o gal Emilija nugirdo, kad renginys bibliotekoje prasidės 17 val. Ji atskubėjo iš Anykščių, iš savo mažytės Gryčiutės, ilgai laukė transporto į centrą ir pavėlavo dar valandėlę. Bet, kaip sakoma, nebūna to blogo, kas nepavirstų nuostabia pažintimi. Laukdamos, kol praeis užėjusi lūtis, ramiai šnekučiavomės, gėrėme arbatą ir krintome likusius nuo šventės sausainėlius. Kalbėjomės apie viską, o daugiausia, kaip surasti senai spausdinimo mašinėlei juostelę, nes nebėra kuo spausdinti savo surimuotų eilių ir užrašytų prisiminimų apie sutiktus žmones, o jų Emilijai Vitkūnaitėi teko pažinti tikrai daug ir įvairių: įdomių, gerų ir ne tokių gerų, pamokančių ir pagiriančių, o svarbiausia, kad buvo tokių, kurie skatino neapleisti kūrybos. Vienas iš jų – jos slaugytas ir gydytas (daug metų Emilija dirbo įvairiose Vilniaus, ir ne tik, ligoninėse) rašytojas Juozas Baltušis. Emilija turi prirašiusi daug įvairiausių vaizdelių, bet jie rankraščiuose, nebėra kas atspausdina mašinėle ar kompiuteriu. Ir kaip nepadėti žmogui, įkopusiam į 86-ąjį metų ratą, kai rankos vis kruta brėždamos popierių, o galvoje ir širdyje kirba neišsakytos mintys. Taip ir sutarėme, kad geroji mūsų Eugenija surinks jai kompiuteriu tuos vaizdelius iš prisiminimų skrynios ir gal nors taip galėsime prisidėti, kad Emilijos Vitkūnaitės prisiminimai išvystų dienos šviesą. Niekas neskubino, niekas neregamentavo pasisakymų trukmės. Kalbėjo močiutė iš Gryčiutės ir galėjai klausytis ir klausytis, jei nebūtų reikėję judėti pas savus į namus, nes ir lietus nustojo ir mašina atvažiavo, kuria iki pat namų pristatėme ir Eugeniją, ir Emiliją iš Gryčiutės, kuriai Karoliniškės yra tik būstas žiemai praleisti. Vasarą ji vėl išvyksta į savo vaikystės laukus prie Šventosios. Ir kartais pasidaro visai nesvarbu, jei kur nors ir pavėluoji.

Čia gal ir yra tas atsakymas, kas yra KŪRYBA? Jausmas, kai negali nerašyti, kai už sunkiai sutaupytus pinigėlius savo jėgomis išleidi eilėraščių rinkinėlį ar spalvingus, fantazija ir prisiminimais perpintus apsakymus.

Apibendrinimas

Pasak Eduardo Seleccionio, dieną ir naktį atiduodami savo širdį ir rankas žmogaus sveikatai, jo gyvybei išgelbėti, gydytojai prisiunkia aistringą norą giliau apmąstyti gyvenimą, būtį, suprasti žmogaus paskirtį, pagaliau, išreikšti save. [8] Taigi, gyvenimas, verčiantis giliai pažinti žmogaus būtį ir susidurti su mirtimi, yra kūrybos variklis.

Nė vienas kuriantis medicinas nėra pareiškęs apgailestavimo ar nepasitenkinimo dėl pasirinktos mediko profesijos. Medikai gali būti ir geri specialistai ir geri rašytojai – šie visuomeniniai vaidmenys neturėtų būti priešinami, bet reikia pripažinti faktą, kad dalis gydytojų, pasukusių kūrybos keliu, nepasilieka dirbti praktikuojančiais gydytojais.

Lietuvos medicinos biblioteka, kaip mokslo ir kultūros institucija stengiasi ne tik sukaupti, išsaugoti medikų kūrybinį palikimą, bet ir skleisti. Reikia tikėti, kad medikų kūrybos paukštė suplazdėjusi po bibliotekos skliautais, sėkmingai garsins Lietuvos medikų kūrybą ne tik šalyje, bet ir ten, kur gyvens pasklidę po pasaulį Lietuvos medikai, išsinešę kūrybos kibirkštėlę.

Reikia pastebėti, kad lietuvių literatūros ir kūrybos kontekste medikų literatūrą kūryba dar nesulaukia reikiamo dėmesio.

Literatūra:

1. Andrulienė Elena. Kas mane paskatino įsijungti į Medikų poezijos pavasario veiklą, kaip aš susipažinau su E.Seleccioniu? <https://lmbtau.wordpress.com/2015/05/21/kas-mane-paskatino-isijungti-i-mediku-poezijos-pavasario-veikla-kaip-as-susipazinau-su-e-seleccioniu/>
2. Gražina Miškinienė apie Eduardą Seleccionį <https://lmbtau.wordpress.com/2015/05/21/grazina-miskiniene-apie-eduarda-seleccioni/>
3. Hellerstein David. How to become a doctor writer <http://davidhellerstein.tripod.com/mdwrit.htm>
4. Miksanek Tony. Seven reasons why doctors write. Minnesota medicine. 2011, July
5. Moteris su baltu chalatu. Medicina [Amerikos lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas], 1999.

6. Petrovė Ilona. Nesvarbu, kad rašau eilėraščius – aš tave išgydysiu. <http://www.vlmedicina.lt/lt/nesvarbu-kad-rasau-eilerascius--tave-as-isgydysiu>
7. Skliutauskas Ilja. Poėzija ir medicina. Medicina, 1932.
8. Skrenda paukštė baltaplunksnė: medikų poezijos. 1991.
9. Šalna Jonas. Amžinybės juosta. 1999.
10. Tos birželio purpurinės rasos: medikų kūrybos rinkinys. 2016. https://issuu.com/lmbtau/docs/tos_birzelio_purpurines_rasos
11. Г.Ф. Онуфриенко. Музей знаменитых людей: из медиков в писатели [Музей знаменитых людей: из медиков в писатели. G.F. Onufrijenko] http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/althome/news/KVM_archive/articles/2014/04/2014-04_r_kvm-s13.pdf

DOES THE PERSON, WHO CREATES THE ART, MAY BE GOOD MEDICAL STAFF SPECIALIST?

Regina Vašvilienė

Lithuanian Library of Medicine

Key words: Doctors-writers, why writing is necessary for some physicians, reasons for being both good physician and writer.

The article presents Lithuanian medics' attitudes towards creation. What creation means to every writing medic? A literature-based approach is used in trying to answer if a writing medic can also be a proper physician. Similar main reasons for doctors to write are noticed throughout the world. The article also presents the role of Lithuanian medical library in preserving medics' creation and promoting it in medics' community and society. The answer is raised why medics are one of the most creative professional groups. Several doctors-writers are presented, focusing on the ones who lived and worked not in Lithuania, aiming to make their creation more noticeable in society. Attention is drawn, that medics' creation lacks adequate attention from culturologists and literature critics, reviewers.